ДИСКУСИИ И МУЗИКАЛНА КУЛТУРА
DISCUSSIONS AND MUSICAL CULTURE

Поглед към музикалните спорове (с примери от дискусии, включващи хармоническа проблематика)

Марияна Булева*

Резюме: Идеята на настоящата статия е да предложи поглед към „споровете“ в музикалната култура през призмата на дискусиите за хармонията, без да се поставят исторически граници. Аргументирана е тезата, че хармонията е сред най-дискутираните музикалнотеоретични сфери. Посочени са няколко тематични зони на напрежение, предизвикали не една полемика през вековете. Това дава възможност от заявения необозрим обект да се извлекат примери за различни по тип диалогични ситуации – от обсъждането до полемиката. Разработката е опит да се вникне в знанието за водене на научна беседа и спор и на тази основа да се изведат специфични особености на музикалните дискусии в различни времена и общества. Разгледани са дискусии, породени от актуална обществена потребност за намиране на вярно решение, както и такива, предизвикани от водещи идеи и идеологеми, където дискусионността проявява свои уникални специфики. Изследването търси отворен финал, който поставя въпроса за дискусиите в условията на съвременните научни разработки по модела IMRaD (въведение, методология, резултати и дискусия) и променената форма на дискусионност в условията на глобална комуникация.

Ключови думи: *дискусия, обсъждане, полемика, хармония, теза – антитеза, самокритика*

---

* **Проф. д.н. Марияна Булева** – Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“; e-mail: mar_bul@abv.bg

Литература / Bibliography

Абреу, Жилберто де (2023). Пример за документ на IMRaD: Ръководство за разбиране на научното писане, 2023 [Abreu, Zhilberto de (2023). Primer za dokument na IMRaD: Rakovodstvo za razbirane na nauchnoto pisane, 2023]. https://mindthegraph.com/blog/bg/imrad-paper-example/ (20.05.2026).

Аристотел (1998). Топика. Превод и коментар Иван Христов. София: Захарий Стоянов, 1998 [Aristoteles (1998). Topika. Prevod i komentar Ivan Hristov. Sofia: Zahariy Stoyanov, 1998].

Булева, Марияна (1999). Развитие на учението за хармонията в България. История, настояще, перспективи. Велико Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий", 1999 [Buleva, Mariyana (1999). Razvitie na uchenieto za harmoniyata v Bulgaria. Istoriya, nastoyashte, perspektivi. Veliko Tarnovo: UI „Sv. sv. Kiril i Metodiy", 1999].

Булева, Марияна (2009). Идеята за хармония (върху старогръцки, византийски и латински текстове). Пловдив: Астарта, 2009 [Buleva, Mariyana (2009). Ideyata za harmoniya (varhu starogratski, vizantiyski i latinski tekstove). Plovdiv: Astarta, 2009].

Булева, Марияна (2019). Минор и радост: опит за проникване в музикалното мислене през масовата песен от 40-те до края на 50-те години на XX век. – В: *Българско музикознание*, 2019, № 4, с. 48 – 61 [Buleva, Mariyana. Minor i radost: opit za pronikvane v muzikalnoto mislene prez masovata pesen

ot 40-te do kraya na 50-te godini na XX vek. – In: Bulgarian Musicology, 2019, № 4, s. 48 – 61].

Войнов, Михаил и Александър Милев (1971). *Л*атинско-български речник. София: Наука и изкуство, 1971 [Voynov, Mihail i Aleksandar Milev (1971). Latinsko-balgarski rechnik. Sofia: Nauka i izkustvo, 1971].

Граматиков, Илия (2025). Скрити букви – разкрити блянове. Наблюдения върху клавирните пиеси на Албена Петрович Врачанска с проследяване на съпоставими явления в музикалната история. София: НМА „Проф. Панчо Владигеров“, 2025 [Gramatikov, Iliya (2025). Skriti bukvi – razkriti blyanove. Nablyudeniya varhu klavirnite piesi na Albena Petrovich Vrachanska s prosledyavane na sapostavimi yavleniya v muzikalnata istoriya. Sofia: NAM „Prof. Pancho Vladigerov“, 2025].

Дворецкий, Иосиф (1976). *Л*атинско-русский словарь. Москва: Русский язык, 1976 [Dvoretskiy, Iosif (1976). Latinsko-russkiy slovar'. Moskva: Russkiy yazyk, 1976].

Лагутина, Елена (2014). Генрих Шенкер и его „Учение о гармонии“. Диссертация. Москва: МГК им. П. И. Чайковского, 2014 [Lagutina, YElena (2014). Heinrich Schenker i yego „Ucheniye o garmonii“. Dissertatsiya. Moskva: MGK im. P. I. Chaykovskogo, 2014].

Лармина, Виолен де (2017). Ранната хармония на Дебюси и на Шьонберг: отражение на различни традиции на преподаване? – В: *Алманах на НМА.* София: НМА „Проф. Панчо Владигеров“, 2017, с. 124 – 162 [Larminat, Violaine de (2017). Rannata harmoniya na Debussy i na Schönberg: otrazhenie na razlichni traditsii na prepodavane? – In: Almanac of NAM. Sofia: NAM „Prof. Pancho Vladigerov“, 2017, s. 124 – 162] // **Larminat, Violaine de** (2017). Die frühe Harmonik von Debussy und Schönberg: Spiegel unterschiedlicher Lehrtraditionen? – In: *Almanac of NAM.* Sofia: NAM "Prof. Pancho Vladigerov", pp. 86 – 123.

Маринов, Владимир (2013). Методът на разговарянето. Диалектиката като научна и образователна практика в Античността и Средновековието. София: НБУ, 2013 [Marinov, Vladimir (2013). Metodat na razgovaryaneto. Dialektikata kato nauchna i obrazovatelna praktika v Antichnostta i Srednovekovieto. Sofia: NBU, 2013].

Махов, Александр (2012). Подражание против гармонии: „Музыкальный словарь“ Ж.-Ж. Руссо в контексте поэтики. – В: *Литературоведческий журнал*, 2012, № 31, с. 21 – 38 [Makhov, Aleksandr (2012). Podrazhaniye protiv garmonii: „Muzykal'nyy slovar“ J.-J. Rousseau v kontekste poetiki. – In: Literaturovedcheskiy zhurnal, 2021, № 31, s. 21 – 38].

Найденова, Горица (2013). От философия до фолклористика. Непознатият Стоян Джуджев. София: Марс 09, 2013 [Naydenova, Goritza (2013). Ot filosofiya do folkloristika. Nepoznatiyat Stoyan Djoudjeff. Sofia: Mars 09, 2013].

Найденова, Горица (2019). Държавният ансамбъл за народни песни и танци, композиторите, властта и самодейността през 1952. – В: *Българско музикознание*, 2019, № 4, с. 27 – 47 [Naydenova, Goritsa (2019). Darzhavniyat ansambal za narodni pesni i tantsi, kompozitorite, vlastta i samodeynostta prez 1952. – In: Bulgarian Musicology, 2019, № 4, s. 27 – 47].

Никомах из Герасы (2009). Введение в арифметику. А. И. Щетников, предисловие и перевод. – В: *ΣΧΟΛΗ. Философское антиковедение и классичес-*

кая традиция. Т. 3, вып. 1. Новосибирск, 2009, с. 99 – 160 [Nikomakh iz Gerasy (2009). Vvedeniye v arifmetiku. A. I. Shchetnikov, predisloviye i perevod. – In: ΣΧΟΛΗ. Filosofskoye antikovedeniye i klassicheskaya traditsiya. T. 3, vyp. 1. Novosibirsk, 2009, s. 99 – 160].

Петрова, Ангелина (2020). Идеологическият диктат и *Новата музика* в България. Щрихи върху документалното слово (1944 – 1969). София: ИИИзк, 2020 [Petrova, Angelina (2020). Ideologicheskiyat diktat i Novata muzika v Bulgaria. Shtrihi varhu dokumentalnoto slovo (1944 – 1969). Sofia: IAS, 2020].

Сотиров, Константин (2012). „Реторика" на Аристотел: ораторско изкстуво или диалектическа логика. – В: *Philosophia*, 2012, № 1, с. 31 – 53 [Sotirov, Konstantin (2012). „Retorika" na Aristotel: oratorsko izkstuvo ili dialekticheska logika. – In: Philosophia, 2012, № 1, s. 31 – 53].

Тимофеева, С. В. (2010). Тренинг профессионально ориентированных риторик, дискуссий, общения. Красноярск, 2010 [Timofeeva, S. V. (2010). Trening professional'no orientirovannyh ritorik, diskussiy, obshteniya. Krasnoyarsk, 2010]. https://www.kgau.ru/distance/mf_01/timofeeva-ritorika/2_4.html (26.05.2026).

Тодоров, Тодор (1981). Българската музикална фолклористика до 9.IX.1944. София: БАН, 1981 [Todorov, Todor. Balgarskata muzikalna folkloristika do 9.IX.1944. Sofia: BAS, 1981].

Шевалье, Люсьен (1932). История учений о гармонии. Перевод с французского Потаповой и Таранущенко. Москва: Государственное музыкальное издательство, 1932 [Chevaillier, Lucien (1932). Istoriya ucheniy o garmonii. Perevod s frantsuzskogo Potapovoy i Taranushchenko. Moskva: Gosudarstvennoye muzykal'noye izdatel'stvo, 1932].

Япова, Наташа (2019). Панчо Владигеров, романтическият национализъм, Фани Попова-Мутафова, комунизмът и циганинът Пено гъдуларина. – В: *IX академични пролетни четения „Панчо Владигеров и българският музикален XX век. Идеи, посоки, контакти*. София: НМА „Проф. Панчо Владигеров", 2019, с. 11 – 22 [Yapova, Natasha (2019). Pancho Vladigerov, romanticheskiyat natsionalizam, Fani Popova-Mutafova, komunizmat i tsiganinat Peno gadularina. – In: IX akademichni proletni cheteniya „Pancho Vladigerov i balgarskiyat muzikalen XX vek. Idei, posoki, kontakti. Sofia: NAM "Prof. Pancho Vladigerov", 2019, s. 11 – 22].

Barnett, Gregory (2008). Tonal Organization in Seventeenth-Century Music Theory. – In: *The Cambridge History of Western Music Theory*. Cambridge Histories Online © Cambridge University Press, 2008, pp. 407 – 455.

Eemeren, Frans H. van, and Rob Grootendorst (2004). A Systematic Theory of Argumentation. The Pragma-Dialectical Approach. Cambridge University Press, 2004.

Ilie, Cornelia (2021). Discussion, Dispute or Controversy? Paradigms of Conflict-Driven Parliamentary Practices. – In: *Journal of Language Aggression and Conflict*, Vol. 9, 2021, No. 2, pp. 237 – 270. https://doi.org/10.1075/jlac.00047.ili (10.07.2026).

Judd, Cristle Collins (2008). Renaissance Modal Theory: Theoretical, Compositional, and Editorial Perspectives. – In: *The Cambridge History of Western Music Theory*. Cambridge Histories Online © Cambridge University Press, 2008, pp. 364 – 406.

Lewis, Charlton T., and Charles Short (1945). A Latin Dictionary Founded on Andrews' Edition of Freund's Latin Dictionary. Oxford: Clarendon Press, 1945.

Novikoff, Alex (2013). The Medieval Culture of Disputation. Pedagogy, Practice, and Performance. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2013.

Perelman, Chaïm, and Lucie Olbrechts-Tyteca (1969). The New Rhetoric: A Treatise on Argumentation. Notre Dame: University of Notre Dame Press, 1969.

Weijers, Olga (2013). In Search of the Truth: A History of Disputation Techniques from Antiquity to Early Modern Times. (Studies on the Faculty of Arts: History and Influence, vol. 1). Turnhout: Brepols, 2013.